

Kárétía

Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Kárétíawe marakó áwíre. Poraga mitaq Sísa éhweh síwáhnoréna mitaq suena mó ke suwahpeq pokúwe. Anehe péhe éhwéh síwáhnoro kegá Kárétía marakó séra mahraréra, Peh Sísansabé aiq pútare ate sansámé íre awehraq kéhre. Mósísiga miraoro ú ehweh moq sehgióro uwana Poraga mi ehwéh irena mi pehe éhwéhnú keyabé anotahtaq abiahnsanéna mah pahsí sehiranúwe. Wega sehiranéna, Mósísiga miraoro ú ehwehkná íre séhréh aitahráhire. Peh morá Sísansabé aiq pútare atera wene sánsá sehgiro kegá oga mérapeq awaq mianeherawoe. Minayabe Sísansé sánsá ambubu atawéq Manikáne Awanka iwíáh aitéh iwíáh sehgirataq peh kaweq sansánigehe úwe.

Poraga Kárétía marákórápéqté ké siu pahsíe.

1 ¹Íné Pora eqmaq núwátóya aní múge. Íre wehukega omaq intera eqmaq núwátówe. Írakaumo. Sísa Karáhéreq we iriwe oganúq ato ani, Maniká Iteriboreqka omaq intera eqmaq núwátóye. ²Íné Porane páhsi sáhnsahwe tagahro. Ínéreq moke mahtaqté Sísa tagaríáh kéreqka ite Kárétía marákórápéqté Sísa tagaríáh kéné páhsi eqmaq suone.

³Maniká Iteriboreq itene Wahnah Sísa Karáhéreqka ite séhréh aitera itene iru ukíq itagéhe. ⁴Maniká Iteriboga Sísa Karáhé iwíáh atowana amahnága ahabábq aruqaruro kegá mirao serahniyeho éna ite kaweraitanieéna itene ahabábqsabe putiowe. ⁵Minayabe Manikánsabe ahriahri iwíáh iwíáh atone. Ai q míre.

Kaweq ehwéhmé peh morá kéhre i ehwéhne.

⁶Wene animarí míageheéna Manikánka omaq itáráirana Sísa Karáhéga séhréh aitáráiraq itega wensabé aiq pútare atárowe. Amahnága mó kené ehweh sehgióneheéq ite omaq itarái aní apubúue áuwáhwe. Miraonsabé áhtenuge. ⁷Kaweq ehwéhmé peh morá kéhre. Mó ehwéhmé íre aiq pútaq ehwéhne. Mó kegá Sísa Karáhéne ehweh úbíráhbíq ehwehne iwáhnoruro puq ite íre tábúsoqme iwíáhurowe.

⁸Ínéga kaweq ehwéh teiátáutaq aiq pútaq ehwéh iwáhnoruraage. Amahnága ínégabópoq íopeqté ánínkáboq mó ehwéh teiéyataq

Manikánka, Iraipéq pokúno aitahnawe aiq kawerinae. ⁹Aiq teiúge. Mónkakáq teiníe. Mó anínká itega téh írátó ehwéh íre teiasa peh mó ehwéh teinaraq Manikánka, Iraipéq pokúno atahnawe aiq áberanae.

¹⁰Wehukega ínénsabe iwíáh íwíáhigeheéna mah ehwéh teiugo? Írakaumo. Manikánka kaweróne aintankeheéna iraruge. Wehukega ínénsabe suwahbankeheéna mah arámbéhrúgo? Írakaumo. Wehukega ínénsabe suwahbankeheéna arambehriutaq tahirímé Sísá Karáhéne arambehriu aní íre míó irino.

Manikánka Pora eqmaq auwo ehwehne.

¹¹Néne iyahnabo anímárinó, Teiníboq írátíáhro. Ínéga teiú káwéq éhwéhmé wehukénínká íre áhwáraraire. ¹²Mó kegá mi ehwéh íre teniátówe. Mó kegá mi sansá íre níwáhnorowe. Sísá Karáhéga webataq mi sansá sokigi aintáráire.

¹³Ite íráhmé ínéga miraurau sansámé aiq íráhwe. Ite iwíáhóme ínéga Sísá íre tagariarautaq Asiu kené sánsánsábé iwíáh íwíáhéna tábúsoqme sehgirauge. Mi tanáhráq Sísá tagariáh keyábé íre nirutaboiria peh anotahtaq síwíoqnéna moke mi ke subiqme parabaruaníe íwíáhuraue. ¹⁴Íné nigaqnane sansánsábé iwíáh íwíáhéna nánuwahrah Asíú kéné sánsá kawerue sehgirauge. Ínéga sehgirauka moke néne wehgau kiotaikuraue.

¹⁵Náinoga íné íre maqintotaq Manikánka omaq intena séhréh aintena néne arambehri mirainkehe aintowe. ¹⁶Anehe wene kaweq ehwéh nahnso ke korerinkeheéna Manikánka wenahni Sísá sokigi aníátáire. Sokigi aníátáirana minayabe mó keyábé íre kasenuraue. ¹⁷Ínéga Sísá íre tagahwataq mó kegá wene arambehri miraiageheéna Manikánka omaq sitena siqmarowara se Sarúsarama suwahpeq míówe. Anehe Manikánka Sísá sokigi aníátáirana mi kebá íre kiragaraue. Téhwé Árébía marákórápéq kowéna anehe Támákása suwahpeq kouwekuraue.

¹⁸Apahtáro ópéq parabaguraitaq Píta taganieéna Sarúsarama suwahpeq kiwéna 15 wehekáh weba míaraue. ¹⁹Mi tanáhráq ínéga mó ke Manikánka eqmaro kewe íre tagaraue. Peh morá Sémísi itene Wahnahne ábákawa tagaraue. ²⁰Ínéga sehiranue teiúmé aiq pútariahnsanuge. Manikánka tagariéh púana péhe éhwéh íre iraruge.

²¹Anehe Síría marákórápéqkákáq Sírísía marákórápéqkákáq kowara ²²Súría marákórápéqté Sísá tagariáh kéga ínénku íre tagarowe. ²³Mó kegá sensabé, Íwíoqnarai anínká amahnága Sísane sánsá sehgire. Sísá tagariáh ké subiqme parabaruaníe urai anínká amahnága Sísá éhweh teri terinire uowara írátówe. ²⁴Manikánka íné aiq kaweraintáráinsabé sega wensabé iwíáh íwíáh atárówe.

Sísá tagariáh kéréq wahnahno kereq Porareq monseráh íwíáhu ehwéhne.

2 ¹Áhnte ópéq 14 ópéq parabaguraitaq Sarúsarama suwahpeq mó kiraue. Ínéreq Páhnábásareqka Táitása meqmeta

móatáráuye. ²Ínéreq mibeqté Sísa tagaríáh kéréq wahnahno kereqka momiwúraunaraq wahnahno ke sebatáq ehweh teriátáuge. Nahnso ke teri terinurau ehwéh teriátáuge. Manikánka mi iwíáh aintena, Kirerio aintáráirana kireríátáuge. Ínéga áhwára áhwára arámbéhríoneho éna sega néne ehweh iwíáhue tagariageheéna nahnso ke teri terinurau ehwéh teriátáuge.

³Íné sénítái aní wenáwíq Táításawe íre Asiu anínéna peh Káríki marákórápéqté áníne. Mibeqté kégá, Táításane áu amurúrúáhro ue íre pagu pagunurowe. ⁴Mó kegá ahboeraneheéra séra itensabé, Ite moq Sísa tagariona anímáí múne éra péhenurowe.

Itega Sísa Karáhéne sansá sehgiráúnayabé Mósísine ehweh nka ite íre saiqnariaraire. Mi ehwéh nka ite moq saiqnariankeheéra ahboeréhra kegá ite tagéra Táításane áu amurúrúáhro éra pagu pagunurowe. ⁵Ite nahnso kegá aiq pútaq sansá kawerue miraigeheéq itega sensabé págegeue ahqáho arítaráúnara sega wene áu íre amurú auwahráhurowe.

⁶Manikánka wahnah kereq mó kereqsabé peh morá íwíáhi puana mibeqté wahnah keyábé íre áhtenurauge. Mi wahnáh kégá ínéga nahnso ke teri terinurau ehwéh irera o ehwéh íre teniátówe. ⁷Sega néne ehweh irera iwíáhéra, Manikánka Pítansabé, Asiu ke kaweq ehwéh koreri terinúno atáráinserah wega ínénsabe, Nahnso ke koreri terinúno aintáráire iwíáhurowe. ⁸Manikánka Píta omaq atena Asiu kebá eqmarena págegeue séhréh atéhnserah wega íné omaq intena nahnso kebá eqmaq nuwena págegeue séhréh aintéhre.

⁹Manikánka mi arámbéhrírátq intonsabe mibeqté kéné wahnahmarí sensíwíq Pítareh Sémísireh Sónirehga ahtebéra ínéreq Páhnábásareq mehweh aítárowe. Sereq itereq morá íwíáhéq, Ínéreq Páhnábásareq nahnso kebá arambehri kéhrara se Asiu kebá arambehri kéhre íwíáhuraune. ¹⁰Sega peh morá éhwéh teiera, Tabonah keyábé ahreraq matawéq se nárie sansa síwáhnorotao aítárowe. Íné nárie sansa aiq sokigi aritena mókakeakq mirainie teriátáuge.

Poraga Pítane ahabábq pahsuo ehwehne.

¹¹Pítaga Ántióka suwahpeq míarairana ehweh atáráuge. Wega miraurai sansámé íre kaweq sansáne. ¹²Pítaga Ántióka suwahpeq téh suraitaq Sísa tagaríáh náhnsó kéreq morárátq táhutahururaire. Sémísiga eqmaq súátái Asíu kégá mitaq surowana Pítaga suro keyábé áhreéna nahnso kebá morárátq íre táhutahururaire. Suro Asíu kégá mahra íwíáhéra, Nahnso kegá Sísansabé aiq pútare atehrara sene síu amurúrúáhro iwíáhurowe. Mira iwíáhuonsabé abiahnsa atéhoéna Pítaga áhreéna nahnso kebá mónkakátq morárátq íre táhutahururaire.

¹³Pítaga mi ahabábq sánsá miraurainsabé mó Asiu kegá moq mina tahnsa urowe. Sene ahabábq Páhnábása insoq atárowe. ¹⁴Sega aiq pútaq ehwéh íre

tábúsoqme sehgirowana tagéna ómi míarotaq Pítansabé wene ahbabáqsabe ehweh atáráuge. Ínéga wensabé, Are Asiu anínéwé téh suronaraq Asiu kené sánsá íre sehgirowana peh nahnsó kené sánsá mirarurone. Minayabe amahnága árahinsabé nahnsó keyábé, Asiu kené sánsá sehgirowana eno urauge.

**Sísansabé aiq pútare atéh ánímé Manikánka
kaweqtaq míahne atéh éhwéhne.**

¹⁵Iteinoibo Asiu ke míáh púara ite maqitónsabe ite moq Asiu ke méq ahbabáq nahnsó ké íre míone. Írakaumo. ¹⁶Manikánka Mósísine ehweh sehgirowana anínésabé, Mi ehwéh kawerue sehgirowana puah kaweqtaq míahne atehro? Írakaumo. Ite aiq iahtebónawe peh morá Sísá Karáhénsabe aiq pútare atéh ánínsabé, Kaweqtaq míahne atéhre. Minayabe Manikánka, Kaweqtaq míáhwe aitankeheéq Sísá Karáhénsabe aiq pútare atone. Mó morá áh íre kéhre. Írakaumo. Peh morá Sísá Karáhénsabe aiq pútare atonayabé Manikánka, Kaweqtaq míáhwe aitéhre. Mósísine ehweh sehgirowana anínká moke mi ehwéh íre sehgirowana. Írakaumo. Minayabe Manikánka wensabé, Kaweqtaq míahne íre atéhre.

¹⁷Itega Sísá Karáhénsabe aiq pútare aitarótaq Manikánka, Kaweqtaq míáhwe aitaráiraq anehemé nahnsó kegá ahbabáronserah Sísá Karáhéga ahbabáq áhwárehro? Írakaumo. ¹⁸Íné saiqnaríéh sánsá súáhnaq anehe mi sánsá mó sehgirowanaqmé ahbabáq ani úkorahuge. ¹⁹Íné pusa aní tahnsa míógana Mósísine ehwehneka íné íre saiqnaríéhre. Íre sehgirowana pusa aní tahnsa úkurauge. Manikánka, Oga míahno aintankeheéna pusa aní tahnsa úkurauge.

Sísá Karáhéga oganúq intowe. Awankátaq táhpawe putiotaq íné moq weweq moráraq pukowana ²⁰oganúq intowe. Oganúq intowana amahnága íné nuwahbeh iwíáh íre mirauge. Írakaumo. Sísá Karáhéga nirupipeq mía míai puana we awahbeh iwíáh sehgirowana. Manikáne ahninkáwágá ínénsabe arutaboirena néne ahbabáqsabe pukú púana wensabé aiq pútare atona we awahbeh iwíáh sehgirowana. ²¹Mósísine ehweh sehgirowana keyábé, Kaweqtaq míáhwe aritéhtaq tahirímé Sísá Karáhé pehipi pukú irino. Manikánka ínénsabe arutaboirahtéh púana inehepeq íre súóge.

**Mósísine sánsánkákáq Sísansabé aiq pútare
atona sánsánkákáqsabé éhwéhne.**

3 ¹Kárétia marákórápéqté kéó, árahinsabé múguwahgu ke úkuroo? Sísá Karáhé awankátaq táhpawe putio ehwéh pahsuqme teiátúnaq íratówe. Amahnága péhe éhwéhnsabé aiq pútare atáhnabé itega múguwahgu iwíáhowe. Inseréhga péhe éhwéh teiátóo? ²Peh morá kásé éhwéh teiníboq íratíáhiro. Mósísine ehweh sehgirowana Manikánka Wenawa iteba eqmatairo? Írakaumo. Sísá éhweh ireq minayabe aiq pútare atáronsabé Manikánka Wenawa iteba eqmataire.

³Téh Manikáne Awanka ite séhréh aitáráiraq kaweq sansánurowe. Amahnága mi sansá sueq, Iteriahríáh kaweqtaq miahrahúne iwíáhoo? Mina tahnsa múguwahgu iwíáhwé arah iwíáhoo? ⁴Manikánka séhréh aitena sokigi aiátáime amahnága sueq anetaníbo iwíáhoo? Íné iwíáhume ite íre ibitagire. ⁵Manikánka Wenawa iteba eqmatairana ótaq sansá mirauraire. Mósísine ehweh sehgirónsabé Manikánka Wenawa iteba eqmatairo? Írakaumo. Sísá éhweh ireq minayabe aiq pútare atárónsabé Manikánka Wenawa iteba eqmataire.

⁶Minayabe Manikáne ehwehnka Ébárahma éhweh mahraréna,
Wega Manikánsabe aiq pútare ato púana Manikánka wensabé,
Kaweqtaq miahne atowe ire. *(Stat 15.6)*

⁷Manikánsabe aiq pútare atáh ké Ébárahma kahnáh ké tahnsa úkowe. Minawé iahtebaho? ⁸Naho Manikánka iwíáhéna, Kaweq ehwéhnsábé aiq pútare atáh náhnsó keyábé, Kaweqtaq miahwe aritaníe úwe. Minayabe Manikánka Ébárahmansabé kaweq ehwéh teawuwe. Wene ehwehnka Ébárahmansabé mahraréna,

Arega miraónayabé moke mah marákó marákóipéqté ké
kaweraritaníe ire. *(Stat 12.3, 18.18, 22.18)*

⁹Ébárahmaga Manikánsabe aiq pútare atowana kaweratowe. Mina únserah Manikánsabe aiq pútare atáh ké moke kawerarítéhre.

¹⁰Ínéga Mósísine ehweh sehgiúsábé Manikánka aiq kaweraintankéhe iwíáho kewé wega kaweraritanabo? Írakaumo. Wega wene ehwehnka irarinserah mirainkehe. Wene ehwehnka mahraréna,

Mósísine ehweh sehgió ké moke mi ehwéh íre sehgirataq Manikánka
mi ke iraipéq eqmaq suanawire ire. *(Lo 27.26, Jeremaia 11.3)*

¹¹Manikáne ehwehnka mó mahraréna,

Wensabé aiq pútare atéh ání Manikánka kaweratahnana oga mía
míainkehe ire. *(Habakuk 2.4)*

Mi ehwéhká Mósísine ehweh sehgió keyábé aiq sokigi aiuwaq ite pahsuqme írátónawe Manikánka mi ke íre kawerarítéhre. ¹²Mósísine ehweh sehgie sansamé aiq pútare ate sansamé peh morá sánsápo? Írakaumo. Sehgie sansa mó sansáne. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Mósísine ehweh peh moke mi ehwéh sehgió ké kaweqtaq
miahrahowe ire. *(Wok Pris 18.5, Nehemia 9.29)*

¹³Mósísine ehwehnka itereq moke wehukereq mi ehwéh íre sehgirataqsábé mahrarúwe. Mahraréna, Manikánka ite íre kaweraitanawire ire. Sísá Karáhéga ite séhréh aitanieéna awankátaq táhpagéna mah awíq meyomé Ahbabáq Anine. Mi awíq mewena itene

---

^a 3.8 Manikánka teawu ehwehnsabé Ébárahmaga aiq pútare atena we Sísane aigaqna úkúwe.

ahbabáqsabe awankátaq táhpawe putawéna ite meirena kaweraitowe.
Minayabe Manikáne ehwehka mahraréna,

Awankátaq táhpawe putiéh ánímé Manikánka Ahbabáq Anine
áwíratowe ire. (Lo 21.23)

¹⁴Manikánka Ébárahma kaweratowe. Kaweratená wensabé, Nahnso ke kaweraritaníe ú ehweh aiq pútaraginkeheéna Sísa Karáhéga itene ahababáqsabe putiowe. Manikánka, Néniwa wehukeba eqmaraníe únsabe amahnága Sísa Karáhénsabe aiq pútare atáh kéba Wenawa eqmaréhre. *(Esekiel 11.9, Jol 2.28-29, Sekaraia 12.10, Eqmaro Ke 2.33)*

**Mósísine ehwehka Manikánka mirainauge ú
ehweh íre meruahráhire i ehwéhne.**

¹⁵Néne iyahnabo anímárinó, itene sansánsábé iahreraq itena teiníe. Téhranitégá omaq maréhra ehwéhme mó morá ánínká mi ehwéh íre meruahráhire. ¹⁶Naho Manikánka Ébárahmareq wenanahreqsabé omasa éhwéh irarúwe. Íre ómi wene anahwaréhyabe peh morá ánínsábé irarúwe. Mi anímé Sísa Karáhé.

¹⁷Teiú éhwéh áwahe íráhro. Ebeq Manikánka Ébárahmansabé omasa éhwéh irarúwana anehe áhnte opéq 430 opéq parabagútaq Mósísine ehweh sehiranúwe. Manikánka Ébárahma teawu ehwéhme Mósísiga sehiranú ehwehkná íre meruahráhire. ¹⁸Mósísine ehweh sehgironka Manikánka kaweraitéhtáq tahirímé wega Ébárahma teawu ehweh abehrúki irino. Manikánka Ébárahmansabé, Néne omasa éhwéh miranauge ú púana Manikánka mi ehwéh aiq miraúwe.

¹⁹Aiq miraúnsabe Manikánka aneqsabé Mósísi iwíáh atowana wega sehgióro ú ehweh sehiranú? Wehukega, Ite ahababáq animári múné iwíáhigeheéna Mósísinsabé sehiranúno iwíáh atowe. Ébárahmane anahwa íre tutaq mi ehwéhkná wahnahnaritankeheéna Manikánka Mósísinsabé sehiranúno atowe. Manikánka mi ehwéh íopeqté ké teriuwara sega mibeq mahbeq arito aní teawúwana ómi mó kegá tagageheéna sehiranúwe. ²⁰Sehiranú anímé Mósísiéna mibeq mahbeq arito ani míowe. Maniká peh morá ánínéna Ébárahma ehweh teawutaq mibeq mahbeq arito aní íre teawasa peh Ébárahma webataq teawuwe.

Mósísine ehwehka ite íre saiqnarawéna wahnahnire i ehwéhne.

²¹Mósísiga sehgióro ú ehwehkná Manikánka mirainauge ú ehweh kiotaikiro? Írakaumo. Íre kiotaikire. Sehgióro ú ehweh sehgiráúnaga oga mía míaúnaraq tahirímé mi ehwéhkná ite kaweraitéh irino. ²²Manikáne ehwehka mahraréna, Ahbabáqka moke mah kehíná kéhíná saiqnariéhre *(Aroma Ke 3.9-19)* ire.

Minayabe Sísa Karáhénsabe aiq pútare atona ke Manikánka kaweraitena Wenawa eqmaraníe ú púana iteba eqmaréhre.

²³Sísa Karáhénsabe aiq pútare ate tanahráq íre suriotaq Mósísine ehwehnka moke wehuke saiqnariowe. Awehraq tanáhráq Sísansabé aiq pútare atageheéna mi ehwéhnká naho wehuke saiqnariowe. ²⁴Sísa Karáhé íre tutaq Mósísine ehwehnka wehuke wahnahnúwe. Sísansabé aiq pútare atonayabé Manikánka kaweraitankeheéna Mósísine ehwehnka wahnahnúwe. ²⁵Sísansabé aiq pútare ate tanahráq aiq awehraq kéhnsábé Mósísine ehwehnka amahnága ite íre saiqnarawena wahnahnaitéhre.

Sísansabé aiq pútare atonaga Manikáne animárí úqitéhre i ehwéhne.

²⁶Sísa Karáhénsabe aiq pútare atonayabé Manikánka itensabé, Néne animárí míáhwe aitéhre. ²⁷Itega Sísa Karáhénsabe aiq pútare ateq wání meraunaraq itereq wereq morá ání tahnsa úkuraune. ²⁸Sísa Karáhénsabe aiq pútare ateq wereq mía míaéq peh morá ání tahnsa ké úne. Asiu kereq nahnso kereq arambehriaraq saiqnariáh kéreq arambehriyabé ápeq méyáh kéreq wehreq ahrereq Sísaba mía míaéra íre mó ke mó kéera peh morá ké úne. ²⁹Ite Sísa Karáhé tagariáh ké púaq Ébárahma kahnáh ké úkowana Manikánka Ébárahma teawunserah ite kaweraitéhre.

Ite Manikáne animárí úkúne i ehwéhne.

4 ¹Wenabo pukínaraq káriq anínká wenabone marakó wene ménsámehnsá awaq mena mi tanáhráq íre meyahráhire. We káriq aní púana peh arambehri aní tahnsa míahnara mó kegá we wahnahnéra wene ménsámehnsánkakaq wahnahnatáhwé. ²We anotah aní úkéna wenaboga omaq atéh tánáhráq wewega wahnahninkehe.

³Ite Sísa íre tagariaraunaraq pehgáriq animárí tahnsa méq mina onserahnuraune. Owainawanseq wahnsawarinseqka ite saiqnarawéra wahnahnuruowe. ⁴Awehraq tanáhráq Manikánka wenahni eqmarowana Asiu inínká we maqmarowana Asiu kené sánsánúwe. ⁵Mósísine ehwehnka saiqnario ke sabiruankeheéna Manikáne animárí míageheéna tumíowe.

⁶Amahnága wene animárí míona puana Manikánka wenahniné awa itene irupipeq eqmaréhre. Wenawanka iwíáh aitéhraq Manikánsabe, Iteriboe atone. ⁷Amahnága ite íre arambehriaraq saiqnariáh ké tahnsa méq peh Manikáne animárí míone. Ite wene animárí míona puana Manikánka moke náina naneq náinkéhe.

Poraga Kárétia keyábé iwíáh kikirú ehwehne.

⁸Menah ite Maniká íre tagariarotaq owainawanseq wahnsawarinseqka ite saiqnarawéra íre Maniká Iteriboga tahnsanue wahnahnaitárowé.

⁹Amahnága itega Maniká tagariáhwana wega ite tagariéhre. Tagariéh púaq aneqsabé owainawanseq wahnsawarinseqne sánsá sehgieyabe iuwahbehro? Se íre págegeowe. Segá íre séhréh aitaráhowe. Segá ite mó saiqnariéhboq aneqsabé sene sánsá sehgieyabe iuwahbehro?

¹⁰Itega mó wehekáh mó tanáhráqsábé iwíáh íwíáhéq awehriowe. Itega mó íónkakaq ópeqkákáq sínaraqsábé sánsánowe. Íre kawerowe. ¹¹Mi sánsánonsabé nirupipeq págege agire. Ínéga séhréh aitó árámbehriwé abehrúkinabo?

¹²Néne iyahnabo anímárino, ínéga Asiu kené sánsánsábé iwíáhunserah iwíáho. Asiu kené sánsánká íné íre saiqnaríéh púana ite menah míaronserahnue míarauge. Iteba téh surautaq néne ehweh ireq íre ahqáho aintárowe. ¹³Mi tanáhráq nuwahreuraunsabé mitaq iteruwahpeq íre kótaikorahu puana kaweq ehwéh téh teiátáuge. Mina ahrraq matiaho? ¹⁴Ite iuwahrieh nuwáhréuraugaq itega íné íre kaqnúwátowe. Írakaumo. Maniká míéhrabeqte íópeqté ánínseq Sísá Karáhéreqka iteba suroyataq tahirí itega se kawerue mehweh arítároro irino. Se kawerue mehweh arítáronserah íné moq mehweh aintárowe.

¹⁵Mi tanáhráq itega iwíáh íwíáhurowe. Amahnága aneqsabé túbáh agoo? Néne niura awahreuraunsabé irutaboiraiteq itene iura meruqmaqme nienehe urotaq tahirímé níátó irino teniátówe. Mina iahrraq itena teiúge. ¹⁶Amahnága ite aiq pútaq ehwéh teiúnsábé íné itene naruo aní úkugo?

¹⁷Mó kegá itensabé ehnehe aitera ite kawerue séhréh aitanéhe iwíáh íre owe. Itega néne ehweh sueq sene ehweh sehigigeheéra itensabé ehnehe aitáhwe. ¹⁸Íné iteba míótáqkákáq íre míótáqkákáq wehukega ite aiq pútaq séhréh aitanéhe iwíáhotaq tahirímé aiq kaweri irino.

¹⁹Néne iyahnabo anímárino, kía míéh ínínká ani maqmianaitaq érinserah itensabé nirutaboiraiteq umehirana níerire. Sísá Karáhéga iwíáhinserah itene irupipeq tábúsoqme iwíáhirataq nirupipeq eyoyóinae. ²⁰Itega miraonsabé nirupipeq áhnte iwíáh kikiruge. Ite mó iwíáhigheéna amahnága iteba méyabe nuwahbehre.

Maqmio initéyábé pabeqme ehwéhne.

²¹Mósísine ehweh sehgieyabe iuwahbeh keo, mi ehwéhme aiq kawerue iahtebaho? ²²Manikáne sehiranka Ébárahma éhweh teíre. Ébárahmaga wene arambehri iní wenáwíq Égah abariúwana animai maqmarowe. Anehe Manikánka Ébárahma teawena, Arene ahreuré orenínéna animai maqmiankéhe úwe. (Stat 16.15, 21.2)

²³Wega irarúnka mó opéq mi orénínká animai maqmio. Minayabe se abahnínáhnah míowana Manikáne ehwehnka aiq teíre.

²⁴Mi initéráq pabeqme ehwéhne. Mina maqmíóya initéwé téhtaré éhwéh tahnsanéna mahraue kéhre. Égahwe ebeqte éhwéh tahnsane. Moke wene animárimé saiqnaríáh ké wóe. ²⁵Áróbía marákórápéqté sáwéh áwíq Sáináie.^b Égahwe mi sawéh tahnsane. Werek wene animárimé

^b 4.25 Manikánka sehgióro ú ehweh Sáináí sawéhrápéq Mósísi teawuwana sehiranúwe.

saiqnariáh ké púana we moq mah marákóipéqté Sarúsarama suwahpeq tahnsáne.

²⁶Mó iní, wene ahreurá íópeqté Sárúsáramáwé iteruwahpeq mire. We iteino wíre. Wene animárí ite íre saiqnariéh ké úne. ²⁷Manikáne ehwehnta aiq mahraréna,

Orahiníno, arupipeq eyoyóue míahno. Ani íre uwo uwoue maqmiahna iníno, arupipeq eyoyóue iwíáh íwíáhúno. Áúwéh ínímé áhnte anímárinseq míankehe. Wenawehqpa mía míai inímé peh táhmaro anímárinseq míagehe ire. *(Aisaia 54.1)*

²⁸Néne iyahnabo anímárinó, Manikánka omasa éhwéh teawunka mi korénínká Áhísáhki maqmiowe. Mina inserah Manikánka omasa éhwéh teiatáinka ite wene animárí úkue míone. ²⁹Mi tanáhráq wenanoga pehipi maqmio anímáigá Manikánka irarúnka maqmio anímái áwíoqnówe. Mina únserah amahnága peh sinowaréhga maqmíáh kégá ite Manikáne Awanka maqitéh ké íwíoqnahwe. ³⁰Íwíoqnahnsabé Manikáne ehwehnta mahraréna,

Arambehri ínfinseq wenahninseq kaqsuo. Mi anínká Ébárahmane ahreuráné ahninkáwáreq monseráhnue síbowáné náneq awaq miehneho. Awaq miehnehboq ebeq piah ahninkáwáreq wenanoreq kaqsuo ire. *(Stat 21.10; Sóni 8.35)*

³¹Néne iyahnabo anímárinó, ite Sísa tagariona puaq arambehri inímé ite íre wene animárí múné. Írakaumo. Ité wene ahreuráné animárí múné.

Wehukene sánsánká ite saiqnariehneho i ehwéhne.

5 ¹Mósísine ehwehnta saiqnariarairaq Sísa Karáhénsabe aiq pútare ataráúnaga ite sabi iuwátáire. Mi ehwéhntá mónkakákq saiqnariehnehboq peh morá Sísansabé aiq pútare ate sansanoro.

²Íné Poraga teiníboq írátíáhro. Asiu kégá síú amurúruáhnserah itega itene íú amurúruáhnaraq Manikánka itensabé, Kawerowe aitankéhe íwíáhoo? Mira íwíáhirataq Sísa Karáhéga miráú arámbéhrígá ite íre séhréh aitahráhire. ³Mónkakákq teiníboq írátíáhro. Asiu kené síú amurúruáh sánsá miraonehe íwíáhirataq moke Mósísine ehweh sehgióro aitankéhe.

⁴Mósísine ehweh sehgioneheqmúne íwíáho keo, mira íwíáhonka Sísa Karáhéga séhréh aitéh sánsá aiq súáhwana wega íre séhréh aitéhre.

⁵Sísa Karáhénsabe aiq pútare atonayabé Manikáne Awanka séhréh aitéhrana Manikánka, Kaweqtaq mía míaowe aitankéhe. Itega mira íwíáhéq áwénunúne. ⁶Sísa Karáhéreq mía míaó kégá síú amurúruáh sánsánkákákq síú íre amurúruáh sánsánkákákq monseráhnire. Mi sansátaré mirairanka íre séhréh aitahráhire. Peh morá Sísansabé aiq pútare ateq mó keyábé irutaboiro sansánká séhréh aitahráhire.

⁷Menahmé itega aiq pútaq sansá kawerue sehgirowe. Mi sansá súáhro insega teiena pagu pagunurairo? ⁸Mínawé íre Maniká, ite omaq

itarái anínká iwíáh aitarái ehwéhne. Mó iwíáhigeheéna aneq ehwéh teinínkono?

⁹Iteriborehga mah pabéqmé éhwéh iraréra, Páráwahipéq pehgáriq muoráhi naneq maréhrataq mi paráwáh moke muinae ewe.^c

¹⁰Péhe éhwéh irari anínká mó ehwéh teínsábé itene irupipeq iwíáh kikirowe. Mi pehe éhwéhni aní insebómo. Manikánka we tagéna kamah awinkéhe. Itene Wahnahnka séhréh aitahna puaq péhe éhwéh sueq ínégá teiú éhwéh mónkakák sehgioneheqmóe iwíáhuge.

¹¹Néne iyahnabo anímáríno, Manikánka kawerowe aitankéhboq itene íú amurúrúáhro tei teinutaq tahirímé mó kegá íre níwioqnah irino. Sísa Karáhéga itene ahabábq kaqsuena ite kaweraitanieéna awankátaq táhpawe putio ehweh tei teinunsabé mó kegá abiahnsa aintera níwioqnahwe. ¹²Itene íú amurúrúáhro tei teino kegá seyene áwáhnta pirúéhrataq aiq kawerinae.

Mó keyábé irutaboiréq we séhréh atéhoró i ehwéhne.

¹³Néne iyahnabo anímáríno, mó naneqka ite íre saiqnariankeheéna Manikánka itensabé, Ínéba sero ue omaq itaráire. Mó naneqka ite íre saiqnaríéhnsábé ite iuwahbeh sansá íre kaweq sansá pehipi miraoneheqmúne iwíáhiyehboq peh mó keyábé irutaboiréq we séhréh atéhoró. ¹⁴Mósisíga sehgióro ú ehweh áwahewé Sísga aiq mahraréna, Arerensabé iwíáhue arutaboirónanserah mó keyábé moq iwíáhue arutaboiroro. ¹⁵Póéráhqka tópah nehtaq mó áwáhu poeráhq pawe kaqsúéh serahniyeho. Mirairataq tobehue kobeq séberiyehboq kawerurero.

Manikáne Awanka iwíáh aitéhnserahnoro i ehwéhne.

¹⁶Teiníboq írátíáhro. Manikáne Awanka iwíáh aitéh serahnoro. Manikáne Awanka iwíáh aitéh iwíáh sehgiórataq itene irupipeqté áhbábq iwíáh íre sehgioneheqmóe. ¹⁷Itene irupipeqté áhbábq iwíáhákq Manikáne Awanka iwíáh aitéh iwíáhákq íre monseráh púana tobehinonóye. Minayabe ite iuwahbeh sansá íre miraorahowe. ¹⁸Manikáne Awanka iwíáh aitéh iwíáh sehgiórataq Mósisíne ehwehnka ite íre wahnahnaitahráhire.

Irupipeqté áhbábq iwíáhga miraúna sansánsábé éhwéhne.

¹⁹Itene irupipeqté áhbábq iwíáhga mirai sansá tagaríáhwe. Mahna tahnsane. Mó aniné ahre weh abariéwé, íre kaweq iwíáhwé,

^c 5.9 Mi pabéqmé éhwéh áwahe mahrarúwe. Mina inserah itene irupipeq pehgáriq íre kaweq iwíáh kahnaq mótaq anotah ahabábq úkinae. Ahwa kené pabeqme ehwéhme mahna tahnsa kéhre. Uwaruntútaq pehgáriq irá kekiaráhtq apubúe anotah irárehre.

ahbabáq sansamé, ²⁰péhepehe maníkánsábé iwíáh iwíáh atewé, ánéhgiewé, ebehwe, tobehwé, ehwehwé, mó anínsábé aru págege atewé, ménsámehnsánsabe aigará pabekime, abiahnsa atewé, peh morá arerensabé iwíáh iwíáhéwé, sainkéwé, ²¹mó keyábé íre kaweq iwíáh aritewé, píah néra múguwahgu agéwé, píribahriwe, ahriahri ehwehwehéwé, irupipeqté áhbábáqká moke mahna tahnsa ahbábáq áhwárehre. Menah teiátáu ehwéh mónkakáq teinié. Mina tahnsano ke Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kioráhowe.

Manikáne Awanka iwíáh aitéhnsábé éhwéhne.

²²Manikáne Awanka iwíáh aitéh sánsámári teinié. Mó keyábé arutaboiréwé, aru eyoyówé, aru ukiqme méwé, uwaréqme méwé, séhréh atewé, tábúsoqme ah nogewé, tábúsoqme arámbéhríéwé, ²³mó ke suwahbeh sansá miraéwé, we awahbeh sansá suena kaweq sansánéwé, minawari moke Manikáne Awanka iwíáh aitéh sánsáne. Sehgióro i ehwéhniká mah kawéq sánsá íre ahqáho aitahráhire.

²⁴Sísa Karáhé tagariáh kégá iwíáhéq Sísa pukú awánkátáq itene irupipeqté áhbábáqsábé iuwahbeh iwíáhwé, igará pabeki iwíáhwé aiq sutaune.

²⁵Manikáne Awanka oganúq ítarái puaq wega iwíáh aitéhnsábé sehgionehqmúne. ²⁶Mó ke kiotaikuge éq píribahriiyehe. Mó ke ahbabáraritého. Mó kené ménsámehnsánsabe igará pabekíneho.

Iteite we séhréh atéhoró i ehwéhne.

6 ¹Néne iyahnabo anímárinó, Sísa tagariéh anínká ahbabáréna Sísa sánsá suena peh túbáh agínawe íre kawerire. Mi anínká mónkakáq Sísa sánsá kawerue sehginkeheéq ite Manikáne Awane sansá tábúsoqme sehgió kégá mi aní pehwehrue séhréh atáthro. Owainawanka ite moq ahbabáq iwíáh aitehnehboq kawerurero. ²Iteite we séhréh atéhéq aru ukiq átéhoró. Mirairataqmé Sísa Karáhéga sehgióro i ehwéh kawerue sehgoráhowe.

³Pehgáriq anínká iwíáhéna, Íné anotah aní múge ime wewensabé péhe iwíáhíre. ⁴Ómiga wene wene arambehri tagéra, Ai q kawerugapómo éra iwíáhue tagahro. Arerene arambehriga mó aníné arambehri kiotaikínayabé iwíáh iwíáhíyehboq peh morá arerene arambehriyabé iwíáh iwíáhoró. ⁵Minayabe arerene arambehri kawerue sehgio.

⁶Manikáne ehweh áwáhnorinana íréh anínkáwé moke kaweq naneq áwáhnori aní náwino.

Kaweq ayúnkáq íre kaweq ayúnkáqqsábé pabeqme ehwéhne.

⁷Péhe iwíáhíyehboq tábúsoqme iwíáhoró. Manikánsabe anetaníbo iwíáho ke kamah arinawire. Wehukenínká abehq náneq ayú

uqmarahnaraq íre kaweq será iyanae. Kaweq naneq ayú uqmarahnaraq kaweq será iyanae. ⁸Mina inserah arene arupipeqté áhbábáq íwíáh sehgínaraq kaweqtapéq íre awaqme iraipéq pokiniewóne. Manikáne Awanka iwíáh atéh íwíáh sehgínaraq oga mérapeq awaq miankéhe.

⁹Kaweq sansánéq arambehri túbáh agiyehboq mi sansá íre susa peh kawerue sehgírataq Manikánka sainsuahna tanáhráq kagai apéq náinkéhe. ¹⁰Minayabe séhréh arite tanáhráq kahnaraq ómi kawerarítáhro. Sísá tagaríáh ké anotahtaq séhréh ariteq kawerarítáhro.

Poraga Sísá awankátaq táhpagúnsabe iwíáh íwíáh ú ehwehne.

¹¹Moke mahna parabarúó éhwéhmé ínégá peh ehweh teawúgana mó anínká sehiranéwéhre. Amahnága ínénégá sehirankara mewe mah pahsí sehiranue parabaruaníe. Néne anotah sehirá tagahro. ¹²Síú amurúruáh kégá peh wehuke suwahbeh sansánsábé iwíáh íwíáhéra íú amurúruáhro aitera pagu pagunowe. Pagu pagunéra peh morá Sísá awankátaq táhparó ehweh teri terinotaq tahirímé mó Asiu kégá síwíoqnah irino. ¹³Síú amurúruáh kégá Mósísine ehweh moke íre sehgira peh ákáhtaq sehgirowe. Itega íú amurúruáhro e ehwéh sehgírataq sega iwíáh íwíáhigehe. Itene ehweh kawerue sehgiówe éra iwíáh íwíáhigeheéra ite pagu pagunowe.

¹⁴Ínégá miraursabé íre iwíáh íwíáhéna peh morá Sísaga miraúnsabe iwíáh íwíáhinauge. Sísá awankátaq táhpawe putionka mah marákóipéqté sánsánsábé néne iwíáhipeq aiq sutaugé. We putio tanáhráq íné moq pukuraunsabé mah marákóipéqté sánsá sehgieyabe íre nuwahbehre.

¹⁵Síú amurúruáh sánsánsábé íre iwíáh íwíáhorahi naneq mire. Síú íre amurúruáh sánsánsábé moq monserahnire. Peh Manikáne Awanka wehukeníné arupipeq kaweratéhra na o aní úkinsabé minawé anotah iwíáh íwíáhorahi naneq mire. ¹⁶Manikánka mi iwíáh sehgió ké wene animárínsabé arutaboirena siru ukiq sitéhre. Mi ke aiq pútaq Ísara kahnáh móe.

¹⁷Mó kégá niru págege aintéhoéna ínégá Sísane arambehriu aní ména wene sánsá sehgiórauge. Miraursabé mó kégá nubiq matowana ninonkataq náonabí kéhre.

¹⁸Néne iyahnabo animáríno, itene Wahnah Sísá Karáhéga séhréh aitéhre. Ai q mire.